

JAARBOEK ENERGIERECHT 2010

JAARBOEK ENERGIERECHT 2010

Kurt DEKETELAERE
Bram DELVAUX
(editors)

Met bijdragen van:

Inge BERNAERTS
Bram DELVAUX
Frederik DEWAELE
Elisabeth MUYLLE
Koen PLATTEAU
Isabelle VANDEN BON
Tom VANDEN BORRE
Isabelle VANDEN BULCKE
Bernard VANHEUSDEN
Barbara VERANNEMAN
Damien VERHOEVEN
Tim VERMEIR

intersentia

Antwerpen – Cambridge

Jaarboek Energierecht 2010
Kurt Deketelaere en Bram Delvaux (editors)

© 2011 Intersentia
Antwerpen – Cambridge
www.intersentia.be

Coverfoto's: © Zentilia, © Menna, © Ben Bryant

ISBN 978-94-000-0231-9
D/2011/7849/66
NUR 823

Alle rechten voorbehouden. Behoudens uitdrukkelijk bij wet bepaalde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, op welke wijze ook, zonder de uitdrukkelijke voorafgaande toestemming van de uitgever.

WOORD VOORAF

Op dinsdag 31 mei 2011 organiseert de Vlaamse Vereniging voor Energierecht (VlaVER), in samenwerking met het Instituut voor Milieu- en Energierecht van de K.U.Leuven (IMER), een studiedag waarop het *Jaarboek Energierecht 2010* wordt voorgesteld.

Met dit boek, uitgegeven door de uitgeverij Intersentia in de reeks *Energie & Recht*, berichten de organisatoren over de belangrijkste ontwikkelingen die zich tijdens het voorbije kalenderjaar hebben voorgedaan in het domein van het energierecht (in zijn ruime betekenis).

In tegenstelling tot de voorbije jaren werd dit jaar voor het *Jaarboek Energierecht 2010* ervoor gekozen om een analyse te maken van de stand van zaken met betrekking tot de omzetting van de Europese Energiepakketten in België. Het boek sluit af met een overzicht van de in 2010 gepubliceerde Europese, federale en regionale energiewetgeving, en met een overzicht (selectie) van de in diezelfde periode verschenen energierechtsleer.

Iedereen die dagelijks met de energiewetgeving in aanraking komt, wordt aldus een handig en grondig naslagwerk aangeboden, dat toelaat op een continue en geordende wijze de stand van zaken en de verdere ontwikkelingen van het energierecht op de voet te volgen, waarbij in deze editie in het bijzonder de implementatie van de Europese Energiepakketten in de Belgische wetgeving wordt geëvalueerd.

De bijdragen tot dit *Jaarboek Energierecht 2010* zijn van Inge Bernaerts, Bram Delvaux, Frederik Dewaele, Elisabeth Muylle, Koen Platteau, Isabelle Vanden Bon, Tom Vanden Borre, Isabelle Vanden Bulcke, Bernard Vanheusden, Barbara Veranneman, Damien Verhoeven en Tim Vermeir.

Kurt Deketelaere & Bram Delvaux
Editors
Leuven, 26 februari 2011

INHOUD

Woord vooraf.....	v
DE INTERNE MARKT VOOR ENERGIE – TOREN VAN BABEL OF HAALBAAR PROJECT?	
Inge BERNAERTS	1
Hoofdstuk 1. Het project – de interne energiemarkt	1
Hoofdstuk 2. Het bouwplan.....	2
Hoofdstuk 3. Hoe ver staan de werken?	4
Hoofdstuk 4. Wat moet er nog gebeuren?	5
Hoofdstuk 5. Redenen tot optimisme.....	6
Hoofdstuk 6. Besluit	7
DE POSITIE VAN DE TRANSMISSIENETBEHEERDERS IN DE DERDE ELEKTRICITEITS- EN GASRICHTLIJN EN IN HUN OMZETTING IN BELGISCH RECHT	
Damien VERHOEVEN	9
Hoofdstuk 1. Transmissienetbeheerders in het Europese “ <i>third package</i> ”	10
Afdeling 1. De ‘ <i>unbundling</i> ’ regimes	11
§ 1. Krachtlijnen	11
§ 2. ‘Ownership unbundling’	14
A. Eigendom van het netwerk.....	15
B. Verbod van gekruist (recht en) zeggenschap tussen netbeheer en productie of leveringsactiviteiten.....	16
C. Verbod inzake de aanwijzing van leden van organen van de netbeheerder.....	18
D. Verbod inzake het lidmaatschap van organen	19
§ 3. ‘Independent System Operator’ (ISO)	20
A. Openingsvoorwaarde: verticaal geïntegreerd bedrijf op 3 september 2009.....	20
B. Bijzondere certificerings- en aanstellingsvoorwaarden	21
C. Taken van de ISO.....	21
D. Taken van de neteigenaar.....	21
E. Specifieke taken van de NRA in het ISO-model.....	22
F. Ontvlechting van de neteigenaar	22

§ 4. ‘Independent Transmission Operator’ (ITO)	22
A. Openingsvoorwaarde: verticaal geïntegreerd bedrijf op 3 september 2009	23
B. Afzonderlijke rechtspersoonlijkheid en gepaste eigen middelen (waaronder neteigendom)	23
C. Functionele onafhankelijkheid van de ITO	24
D. Onafhankelijkheid van het personeel van de ITO	24
E. Controleorgaan	25
F. Nalevingsprogramma en nalevingsfunctionaris	25
G. Netontwikkelingsplan en investeringsbeslissingen	25
H. Specifieke taken van de NRA in het ITO-model	26
I. Verslag over de werkbaarheid van het ITO-model	26
§ 5. <i>Ad hoc</i> ITO-vervangende ontvlechtigingsformule (ITO+)	27
Afdeling 2. Certificering en aanwijzing	27
§ 1. Certificering	27
A. Begrip	27
B. Toepassingsgevallen	28
C. Procedure	29
D. Bijzonder regime voor ‘derde landen’	30
§ 2. Aanwijzing	31
Afdeling 3. Netwerktarieven en andere toegangsmodaliteiten	31
§ 1. Netwerktarieven	32
§ 2. Andere onderdelen van de toegang tot de netwerken	34
Afdeling 4. Overige aspecten inzake de positie van transmissie- netbeheerders	35
§ 1. Aanpassing van de taken van de netbeheerder	35
§ 2. Inschakelings- en balanceringsregels	36
§ 3. Congestiebeheer	36
§ 4. Minimale normen voor het onderhoud en de ontwikkeling van het net	36
§ 5. Modalisering van de vertrouwelijkheidsplicht	36
Afdeling 5. Samenwerking op supranationaal niveau	37
 Hoofdstuk 2. Transmissienetbeheerders en Belgische (federale) omzetting van het “ <i>third package</i> ”	 39
Afdeling 1. “ <i>Ownership unbundling</i> ”	41
§ 1. <i>Unbundling</i> soptie: België had geen andere keuze dan OU	41
§ 2. Omzetting van de <i>ownership unbundling</i> seisen in Belgisch (federaal) recht en de naleving ervan door Elia en Fluxys	43
A. Eigendom van het netwerk	44
B. Gekruist (recht en) zeggenschap t.a.v. leverings- en productie- activiteiten	51

C. Recht van aanwijzing van leden van de organen	59
D. Lidmaatschap van organen	60
Afdeling 2. Certificering en aanwijzing	61
§ 1. Aanwijzingsstelsel vóór de omzetting en zijn gebreken	61
§ 2. Voorgesteld Belgisch stelsel van certificering en aanwijzing	62
§ 3. Certificering en bestaande transmissienetbeheerders	63
Afdeling 3. Netwerktarieven en andere toegangsmodaliteiten	65
§ 1. Belgische transmissietarieven vanaf 3 maart 2011	65
§ 2. Andere toegangsmodaliteiten in de Belgische omzetting van de derde richtlijnen	70
Afdeling 4. Overige	72
§ 1. Aanpassing van de taken (o.a. t.a.v. de hernieuwbare energiebronnen en energie-efficiëntie)	72
§ 2. Congestiebeheer	73
§ 3. Vertrouwelijkheids- en openbaarsheidsplicht	73
§ 4. Verbod tot overdragen van informatie en personeel naar producenten en leveranciers	74
§ 5. Onteigeningsrecht ten gunste van Elia	74
§ 6. Ontwikkeling van de netten en toezicht erop	75
§ 7. Vertegenwoordigers van de regering in de raad van bestuur	76
§ 8. Invloed van closed distribution systems en directe lijnen en leidingen ..	76
Afdeling 5. Belgisch luik van de samenwerking op supranationaal niveau ...	77
Conclusie	77
DE OMZETTING VAN DE BEPALINGEN INZAKE DE ONAFHANKELIJKE ENERGIEREGULATOR – OP WEG NAAR LUXEMBURG?	
Tom VANDEN BORRE	79
Inleiding	79
Hoofdstuk 1. De (Europese) <i>ratio legis</i> voor het versterken van de regulator ..	82
Hoofdstuk 2. De onafhankelijkheid van de regulator	87
Afdeling 1. Één regulator	87
§ 1. De bepalingen van Elektriciteitsrichtlijn 2009/72 en Aardgasrichtlijn 2009/73	87
§ 2. De omzetting	88
Afdeling 2. De onpartijdige en transparante regulator	89
§ 1. De bepalingen van Elektriciteitsrichtlijn 2009/72 en Aardgasrichtlijn 2009/73	89
§ 2. De omzetting	90
A. Op federaal niveau	90
B. In Vlaanderen	94

Afdeling 3. De onafhankelijke regulator	95
§ 1. De bepalingen van Elektriciteitsrichtlijn 2009/72 en Aardgasrichtlijn 2009/73	95
A. De onafhankelijkheid van de regulator als organisatie	96
B. De onafhankelijkheid van de personen binnen de regulator	97
C. De specifieke onafhankelijkheidsvereisten	100
D. Samenwerking met andere instanties	104
§ 2. De omzetting in Belgisch recht	106
A. De onafhankelijkheid van de regulator als organisatie	106
B. De onafhankelijkheid van het personeel	113
C. De specifieke onafhankelijkheidsvereisten	115
Hoofdstuk 3. Algemene doelstelling en de taken van de regulator	121
Afdeling 1. De nettarieven	122
§ 1. De bepalingen van Elektriciteitsrichtlijn 2009/72 en Aardgasrichtlijn 2009/73	122
§ 2. De omzetting	123
Afdeling 2. Andere kerntaken en toezichtstaken	126
§ 1. De bepalingen van Elektriciteitsrichtlijn 2009/72 en Aardgasrichtlijn 2009/73	126
§ 2. De omzetting	128
Hoofdstuk 4. De bevoegdheden van de regulator	129
Afdeling 1. De bepalingen van Elektriciteitsrichtlijn 2009/72 en Aardgasrichtlijn 2009/73	129
Afdeling 2. De omzetting	131
Hoofdstuk 5. Conclusie	134
MOGELIJKHEDEN VOOR GESLOTEN DISTRIBUTIESYSTEMEN	
Isabelle VANDEN BON	139
Hoofdstuk 1. Inleiding	139
Afdeling 1. Algemeen	139
Afdeling 2. Aanleiding: <i>Citiworks</i> -arrest	139
Afdeling 3. Implicaties van het arrest voor de interpretatie van de richtlijnen	140
Afdeling 4. Gevolgen van het arrest voor de opmaak van de ‘derde richtlijnen’	141
Hoofdstuk 2. Inhoud derde richtlijnen	142
Afdeling 1. De Europese bepalingen	142
Afdeling 2. De kwalificatiecriteria voor een gesloten distributienet	143

Afdeling 3. De verplichtingen van de beheerder van een gesloten distributienet	145
Afdeling 4. De implementatietermijn.	147
Hoofdstuk 3. Bevoegdheidsverdeling.	147
Hoofdstuk 4. Belgische regeling voor gesloten distributiesystemen	149
Afdeling 1. Inleiding	149
Afdeling 2. Federaal.	150
§ 1. Studies CREG.	150
A. Inleiding	150
B. Definities en regeling voor aanleg en beheer	151
C. Verhouding netbeheerders onderling – keuze voor het aansluitingsmodel	151
D. Verhouding beheerder gesloten bedrijfsnet en netgebruikers	152
E. Taken van een beheerder van een gesloten bedrijfsnet	152
§ 2. Wetsontwerp federale administratie	153
A. Inleiding	153
B. Definities en regeling voor aanleg en beheer van een gesloten net ..	153
C. Verhouding beheerders onderling – keuze voor het aansluitingsmodel.	154
D. Verhouding beheerder gesloten industrieel net en netgebruikers ...	154
E. Taken van een beheerder van een gesloten industrieel net	154
§ 3. Omzetting dringend – Reactie CREG	155
Afdeling 3. Regionaal: Vlaanderen	156
§ 1. Inleiding	156
§ 2. Definitie en regeling voor nieuwe en bestaande netten.	156
§ 3. Verhouding tussen netbeheerders onderling en ten aanzien van de netgebruikers.	158
A. Verhouding netbeheerders onderling – keuze voor het netkoppelingsmodel	158
B. Verhouding beheerder van gesloten distributienet en netgebruikers	159
§ 4. Taken van een beheerder van een gesloten distributienet.	159
A. Inleiding	159
B. Klassieke netbeheerderstaken	159
C. Aansluiting	160
D. Toegangsregister, meters en tellers	160
E. Toegang	162
F. Algemene verplichtingen	163
G. Vrijgestelde taken.	163
Afdeling 4. Regionaal: Wallonië	164
§ 1. Inleiding	164

§ 2. De regeling voor privénetten	165
A. Bestaande privénetten	165
B. Nieuwe privénetten	166
C. Vrijstellingsmogelijkheid	167
D. Aanpassingen vereist	167
§ 3. Een regeling voor gesloten distributienetten?	169
A. Inleiding	169
B. Voorstel van regeling	170
Afdeling 5. Regionaal: Brussel	171
Hoofdstuk 5. Slotbeschouwing	174
HET DERDE PAKKET: DE RICHTLIJN VOOR CONSUMENTEN?	
Barbara VERANNEMAN en Elisabeth MUYLLE	177
Inleiding	177
Hoofdstuk 1. Definitie huishoudelijke afnemer	179
Afdeling 1. Vlaams Gewest	180
Afdeling 2. Waals en Brussels Hoofdstedelijk Gewest	181
§ 1. Begrippen	181
§ 2. Gemengd verbruik	182
Hoofdstuk 2. Recht op informatie	183
Afdeling 1. Verbruiksgegevens	183
Afdeling 2. Vermelding brandstofmix	184
§ 1. Nationaal niveau	185
§ 2. Product- of globaal niveau?	185
Hoofdstuk 3. Leverancierswissel	187
Afdeling 1. Snellere leverancierswissel	187
Afdeling 2. Snellere eindafrekening	188
Hoofdstuk 4. Universele dienstverlening	188
Hoofdstuk 5. Bescherming ‘kwetsbare’ afnemers	190
Afdeling 1. Vlaanderen	191
Afdeling 2. Wallonië	192
Afdeling 3. Brussel	192
Hoofdstuk 6. <i>Smart metering</i>	193
Afdeling 1. Europese richtlijnen	193
Afdeling 2. De implementatie in Belgische wetgeving	195
Afdeling 3. Problematiek van de privacy	196

Hoofdstuk 7. Klachtenbehandeling en geschillenbeslechting	197
Afdeling 1. Europese richtlijnen	197
§ 1. De geschillenbeslechtsinstantie	197
§ 2. Buitengerechtelijke geschilleninstantie	198
Afdeling 2. Belgische wetgeving	199
§ 1. Federale omzetting	199
A. De Federale Ombudsdienst Energie	199
B. De bemiddelings- en arbitragedienst en de geschillenkamer	202
§ 2. Gewestelijke omzetting	205
A. Vlaams Gewest	206
B. Waals Gewest	207
C. Brussels Hoofdstedelijk Gewest	208
Slot	209
DE HERZIENING VAN DE EU-RICHTLIJN EMISSIERECHTEN- HANDEL: STAND VAN ZAKEN EN MOGELIJKE GEVOLGEN VOOR VLAANDEREN	
Isabelle VANDEN BULCKE	211
Hoofdstuk 1. Inleiding	211
Afdeling 1. Achtergrond	211
Afdeling 2. Belangrijkste wijzigingen in de EU-ETS naar aanleiding van Richtlijn 2009/29/EG	214
Hoofdstuk 2. Werking van de EU-ETS	215
Hoofdstuk 3. Verbreding van de reikwijdte van de EU-ETS	216
Afdeling 1. Nieuwe sectoren en broeikasgassen	216
Afdeling 2. Definitie ‘verbrandingsinstallatie’	217
Hoofdstuk 4. Een Europees plafond	217
Afdeling 1. Algemeen	217
Afdeling 2. Berekening van het Europees plafond	219
Afdeling 3. Correctie van het Europees plafond voor nieuwe inrichtingen, opt-in en opt-out	220
§ 1. Inrichtingen die in fase II deelnamen via opt-in	220
§ 2. Nieuwe sectoren die vanaf 2013 onder de EU-ETS vallen	220
§ 3. Inrichtingen die door opt-out buiten de EU-ETS vallen	221
§ 4. Nieuwkomers in fase II	221
Hoofdstuk 5. Aangepaste systematiek voor de verdeling van emissierechten	221
Afdeling 1. Algemeen	221

Afdeling 2. Verdeling van de emissierechten: relatie tussen veilen en kosteloze toewijzing.	222
§ 1. Uitgangspunt voor de verdeling van emissierechten in fase I en II.	222
§ 2. Uitgangspunt voor de verdeling van emissierechten in fase III.	222
Afdeling 3. Berekening van het aantal kosteloos toe te wijzen en het aantal te veilen emissierechten	223
§ 1. Berekening in fase I en II	223
§ 2. Berekening in fase III	223
A. Berekening van het aantal kosteloos toe te wijzen emissierechten	224
B. Berekening van het aantal te veilen emissierechten.	225
Afdeling 4. Wijzigen van de toewijzingsbesluiten tijdens de handelsperiode	226
Hoofdstuk 6. Veiligssystematiek.	227
Afdeling 1. Uitvoering van de veiling.	227
Afdeling 2. Besteding van de veilingopbrengsten.	228
Hoofdstuk 7. Kosteloze toewijzing	228
Afdeling 1. Benchmarks	229
§ 1. Algemeen.	229
§ 2. Productbenchmarks	229
§ 3. Alternatieven ingeval er geen productbenchmark kan worden bepaald.	230
Afdeling 2. Gegevensverzameling.	231
Afdeling 3. Kosteloze toewijzing bij <i>carbon leakage</i>	231
Afdeling 4. Inrichtingen die niet in aanmerking komen voor kosteloze toewijzing	232
Afdeling 5. Industrieplafond en uniforme correctiefactor	234
§ 1. Industrieplafond	234
§ 2. Uniforme correctiefactor	235
Hoofdstuk 8. Totstandkoming van het toewijzingsbesluit	235
Afdeling 1. Bevoegdheid voor de vaststelling van een toewijzingsbesluit	235
Afdeling 2. Inhoud van het toewijzingsbesluit	235
Afdeling 3. Beoordeling van het toewijzingsbesluit door de Commissie	236
Afdeling 4. Rechtsbescherming tegen toewijzingsbesluiten.	237
§ 1. Algemeen.	237
§ 2. Vaststelling van de geharmoniseerde uitvoeringsmaatregelen	237
§ 3. Beroep tegen het toewijzingsbesluit	237
§ 4. Beroep tegen latere toewijzingsbesluiten	238
Hoofdstuk 9. Nieuwkomers en nieuwkomersreserve.	239
Afdeling 1. Nieuwkomers.	239
Afdeling 2. Nieuwkomersreserve	240

§ 1. Nieuwkomersreserve in fase I en II.	240
§ 2. Nieuwkomersreserve in fase III.	240
§ 3. Toewijzing uit de nieuwkomersreserve	241
§ 4. Veiling van het restant van de nieuwkomersreserve aan het einde van de handelsperiode.	241
Hoofdstuk 10. Sluiting en tijdelijke sluiting van inrichtingen	241
Hoofdstuk 11. Aanpassing van de verlening en terugvordering	243
Afdeling 1. Aanpassing van de verleende rechten	243
Afdeling 2. Terugvordering	244
Hoofdstuk 12. <i>Joint Implementation (JI) en Clean Development Mechanism (CDM)</i>	245
Afdeling 1. Algemeen	245
Afdeling 2. Gebruikslimiet.	245
§ 1. Bestaande exploitanten	245
§ 2. Vliegtuigexploitanten	246
§ 3. Nieuwkomers	246
Afdeling 3. Omruilmecanisme	247
§ 1. CER's en ERU's die verleend zijn voor emissiereducties die gerealiseerd zijn voor 1 januari 2013 uit projecten die eveneens voor 2013 geregistreerd zijn	247
§ 2. CER's en ERU's die verleend zijn voor emissiereducties die gerealiseerd zijn op of na 1 januari 2013 uit projecten die voor 2013 geregistreerd zijn	248
§ 3. CER's die verleend zijn voor emissiereducties die gerealiseerd zijn op of na 1 januari 2013 uit projecten in de zogenaamde minst ontwikkelde landen die met ingang van 2013 geregistreerd zijn	248
§ 4. Kredieten die zijn verleend voor projecten of andere emissie- reducerende activiteiten in derde landen.	248
Afdeling 4. Omruilwaarde	249
Afdeling 5. Uitzonderingen voor 'sinks' en kernenergie.	249
Hoofdstuk 13. <i>Carbon Capture & Storage (CCS)</i>	249
Afdeling 1. Algemeen	249
Afdeling 2. Inleverplicht	250
Afdeling 3. Geen kosteloze toewijzing voor CCS-activiteiten	251
Afdeling 4. Financiële stimulans voor demonstratieprojecten.	251
Hoofdstuk 14. Opt-in	251
Afdeling 1. Algemeen	251
Afdeling 2. Emissieverlagende projecten	252

Hoofdstuk 15. Opt-out	253
Afdeling 1. Algemeen	253
Afdeling 2. Voorwaarden voor opt-out	254
Afdeling 3. Proces	255
Afdeling 4. Wederopname in de EU-ETS	255
§ 1. Emitteren boven de drempels	256
§ 2. Vervallen van gelijkwaardige maatregelen	256
Afdeling 5. Procedure van toewijzing	256
Hoofdstuk 16. Overige onderwerpen	257
Afdeling 1. Broeikasgasvergunning	257
Afdeling 2. Register	257
Afdeling 3. Monitoring, verificatie en accreditatie	259
Afdeling 4. Geldigheid van emissierechten	259
Afdeling 5. Openbaarheid van informatie	260
Afdeling 6. Prijsfluctuatie	260
Afdeling 7. Gevolgen van een internationale overeenkomst	261
Hoofdstuk 17. Conclusie	262
VAN WINDSTILTE TOT ZONNESTORM: EEN OVERZICHT VAN TIEN JAAR VLAAMS GROENESTROOMBELEID	
Bram DELVAUX en Frederik DEWAELE	265
Hoofdstuk 1. Inleiding	265
Hoofdstuk 2. Hernieuwbare energiebronnen	266
Hoofdstuk 3. Het Vlaamse groenestroombeleid	269
Afdeling 1. Juridische regeling groenestroomcertificatensysteem	269
§ 1. Het groenestroomcertificatensysteem	269
A. De toekenning van groenestroomcertificaten	270
B. De quotumverplichting inzake groene stroom	279
C. Aanvaardbaarheid van ingeleverde groenestroomcertificaten voor de quotumverplichting inzake groene stroom	288
§ 2. Minimumsteun	292
A. Het juridische kader voor de wijzigingen van 2009	292
B. Wijzigingen van 2009	295
C. Verdere aanpassingen in 2011	300
§ 3. Garantie van oorsprong	306
§ 4. Problematiek omtrent de injectietarieven voor hernieuwbare energie ..	308
§ 5. Groenestroomcertificaten en fiscaliteit	310
A. Belasting	310
B. Aftrekbaarheid	311

C. Inkomstenbelastingen.....	313
D. Btw.....	317
Afdeling 2. Juridische betwistingen in het kader van de groenestroomboetes.....	320
§ 1. Betwistingen van de door de VREG opgelegde groenestroomboetes... ..	320
§ 2. Het interpretatief decreet betwist	326
§ 3. De Raad van State en de aanvaardbaarheid van vreemde certificaten ..	329
A. Betwisting aangaande de regelgeving	329
B. Betwisting betreffende beslissingen VREG tot niet-aanvaarding vreemde certificaten	336
§ 4. Bevoegdheidsproblematiek Raad van State – burgerlijke rechtbank betreffende geschillen betreffende het opleggen van een administratieve geldboete	338
 Hoofdstuk 4. Het nieuwe Europese beleid en recht voor hernieuwbare energiebronnen	341
Afdeling 1. Klimaatbeleid.....	342
Afdeling 2. Energiebeleid	343
Afdeling 3. Hernieuwbare Richtlijn 2009/28/EG	345
§ 1. Bindende nationale streefcijfers voor het gebruik van hernieuwbare energiebronnen	347
§ 2. Nationale actieplannen voor energie uit hernieuwbare energiebronnen	350
§ 3. Berekening aandeel energie uit hernieuwbare bronnen	352
§ 4. Statistische overdrachten tussen lidstaten, gezamenlijke projecten tussen lidstaten/derde landen en gezamenlijke steunregelingen	354
A. Statistische overdrachten tussen lidstaten.....	354
B. Gezamenlijke projecten tussen lidstaten	355
C. Gezamenlijke projecten tussen lidstaten en derde landen	357
D. Gezamenlijke steunregelingen	360
§ 5. Administratieve procedures, informatie en opleiding.....	361
§ 6. Garanties van oorsprong voor elektriciteit, verwarming en koeling geproduceerd uit hernieuwbare energiebronnen en toegang tot en beheer van de netwerken.....	363
§ 7. Rapportage door de lidstaten, transparantieplatform en omzetting... ..	365
 Hoofdstuk 5. Omzetting van de Hernieuwbare Richtlijn 2009/28/EG in het Vlaamse Gewest	366
Afdeling 1. Ontwerpdecreet tot implementatie van de Hernieuwbare Richtlijn 2009/28/EG.....	366
Afdeling 2. Ontwerpbesluit tot wijziging van het Energiebesluit	369
 Hoofdstuk 6. Conclusie.....	370

MET ENERGIE-EFFICIËNTIE OP WEG NAAR 2020	
Tim VERMEIR	373
Hoofdstuk 1. Inleiding	373
Hoofdstuk 2. Begrippenkader	373
Hoofdstuk 3. De paradox van de energiebesparing	375
Hoofdstuk 4. Europese doelstelling	376
Hoofdstuk 5. Mededeling van de Europese Commissie van 8 maart 2011 . . .	378
Afdeling 1. Nog steeds geen bindende doelstellingen	378
Afdeling 2. Of toch weer wel?	380
Hoofdstuk 6. Overzicht van Europese initiatieven	381
Afdeling 1. Energiediensten en eindgebruik	381
Afdeling 2. Herziening van de EPB-Richtlijn	383
Afdeling 3. Ecodesign en labelling	385
§ 1. Ecodesign	385
§ 2. Energie-etikettering	388
§ 3. Energy Star	392
Afdeling 4. Uitvoering WKK-richtlijn	393
Afdeling 5. CO ₂ -verbruik personenwagens/banden	394
§ 1. Bandenlabels	394
§ 2. Emissienormen nieuwe personenwagens	394
Afdeling 6. Overheidsopdrachten	395
Afdeling 7. Energie-efficiëntie in/en het Derde Energiepakket	396
Hoofdstuk 7. Bestaande Vlaamse maatregelen	399
Afdeling 1. Opleggen van energieprestatie- en binnenklimaateisen (EPB-eisen) aan woningen en appartementen	399
Afdeling 2. REG openbaardienstverplichtingen aan de netbeheerders en de leveranciers	400
§ 1. Resultaatsverplichtingen voor de netbeheerders	401
§ 2. Actieverplichtingen voor de netbeheerders	402
A. Ten aanzien van huishoudelijke afnemers	402
B. Ten aanzien van niet-huishoudelijke afnemers	404
C. Ten aanzien van openbare diensten	404
Afdeling 3. Steunprogramma's	405
Afdeling 4. Audit- en Benchmarkingconvenant	405
Hoofdstuk 8. Aangekondigde wijziging REG-regelgeving	406
Hoofdstuk 9. Besluit	407

GEVOLGEN VAN NIET-IMPLEMENTATIE VAN HET DERDE LIBERALISERINGSPAKKET

Koen PLATTEAU.....	409
Hoofdstuk 1. Inleiding	409
Hoofdstuk 2. Principes	410
Hoofdstuk 3. Gevolgen van niet-implementatie	411
Afdeling 1. Gevolgen voor de overheid: beroep wegens niet-nakoming van EU-rechtelijke verplichtingen.	411
Afdeling 2. Gevolgen voor particulieren	414
§ 1. Rechtstreekse werking.	414
§ 2. Richtlijnconforme interpretatie.	416
§ 3. Buitentoepassingverklaring van strijdige interne bepalingen	417
§ 4. Aansprakelijkheid van de lidstaat.	418
Hoofdstuk 4. Rechtsbescherming	419
Hoofdstuk 5. Besluit	420
 OVERZICHT ENERGIEWETGEVING 2010	
Bram DELVAUX	423
Hoofdstuk 1. Inleiding – opzet	423
Hoofdstuk 2. Federaal.	423
Energie.	423
Hoofdstuk 3. Vlaams Gewest.	425
Energie.	425
Hoofdstuk 4. Brussels Hoofdstedelijk Gewest	427
Energie.	427
Hoofdstuk 5. Waals Gewest	429
Hoofdstuk 6. Publicatieblad van de Europese Gemeenschappen	432
Energie.	432
 OVERZICHT VAN RECHTSLEER 2010	
Bernard VANHEUSDEN	435

